

Een praktische toolkit voor banken

Aan de slag met effectief klimaatbeleid

Milieudefensie. Een wereld te winnen.

Een praktische toolkit voor banken

Aan de slag met effectief klimaatbeleid

Inleiding

Klimaatverandering raakt ons allemaal. Burgers, bedrijven, overheden en andere organisaties zullen daarom allemaal moeten werken aan oplossingen voor dit probleem. Dus ook banken en financiële instellingen, die met hun leningen en investeringen veel invloed kunnen hebben op de ontwikkeling van vervuilende en schone industrieën, 'groene' producten en andere mogelijkheden om klimaatverandering tegen te gaan.

Dat wordt gelukkig in toenemende mate door banken zelf erkend. Verschillende banken in Nederland en het buitenland zijn de afgelopen jaren structureel werk gaan maken van het terugdringen van hun bijdrage aan klimaatverandering. Milieudefensie roept Nederlandse banken op om van deze ervaringen te leren en om op alle verschillende terreinen die in dit informatieblad worden besproken snel en daadkrachtig in actie te komen. Alleen als alle betrokkenen snel handelen, kunnen we er in slagen om het proces van klimaatverandering voldoende af te remmen.

FOTO: RICK KEUS

Willem Verhaak,
campagneleider

Inhoudsopgave

1 - Meet gefinancierde emissies	2
2 - Stel ambitieuze klimaatdoelen	3
3 - Financiering energiesector	3
4 - Financiering andere sectoren	4
5 - Vermogensbeheer	5
6 - Particuliere markt	6
7 - Intern klimaatbeleid	6
8 - Leer van anderen	7
9 - Rapporteer over klimaatbeleid	8

1 - Meet gefinancierde emissies

De klanten van een bank veroorzaken véél meer broeikasgasemissies dan de bank zelf. Via hun leningen en investeringen financieren banken allerlei bedrijven die met dat geld hun productie uitbreiden of nieuwe producten ontwikkelen. Dat veroorzaakt uitstoot van broeikasgas in de productie- en gebruiksfase, waar de bank als kapitaalverstrekker medeverantwoordelijk voor is. Het is daarom belangrijk dat een bank probeert te meten hoeveel broeikasgasemissies zijn klanten veroorzaken en welk deel daarvan door de bank gefinancierd wordt.

Eenvoudig is dat niet. Het directe energieverbruik van een klant is meetbaar, maar wat doe je met de energie die een toeleverancier nodig had om een onderdeel te produceren dat de klant verder verwerkt? En hoe zit het met de uitstoot die het product dat de klant maakt, zoals een auto, in de gebruiksfase veroorzaakt?

Om op deze en andere vragen een antwoord te geven, is het *Greenhouse Gas Protocol* ontwikkeld door een samenwerkingsverband van

wetenschappers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Naast algemene meetinstrumenten heeft het *Greenhouse Gas Protocol* ook sector-specifieke richtlijnen ontwikkeld. Verschillende adviesbureaus, zoals Trucost en Centre Info, werken met het *Greenhouse Gas Protocol* om de broeikasgasemissies van specifieke bedrijven vast te stellen

GHG Protocol: www.ghgprotocol.org

Trucost: www.trucost.com

Centre Info: www.centreinfo.ch

Vervolgens zal een bank moeten vaststellen voor welk deel van de emissies van haar klanten zij zelf verantwoordelijk is. Dat hangt samen met het aandeel van de bank in de totale financiering van het bedrijf. Over hoe dat aandeel precies berekend moet worden bestaat nog geen overeenstemming, maar de meest consistente methode is ontwikkeld door het Franse adviesbureau Utopies.

Om investeringen te financieren kan een bedrijf gebruik maken van zijn eigen vermogen en van vreemd vermogen (leningen en obligaties). Utopies gaat er daarom vanuit dat het aandeel van een bank in de financiering van een bedrijf berekend wordt door het kapitaal dat de bank verstrekt heeft aan een bedrijf (in de vorm van aandelen, obligaties en leningen) te delen door de som van het eigen en vreemd vermogen van het bedrijf. De bank is dan verantwoordelijk voor dit percentage van de broeikasgasemissies van haar klant.

Methodologie Utopies: www.utopies.com/docs/Methodo-general-juin2008light.pdf

Door verschillende banken en maatschappelijke organisaties zijn er de laatste twee jaar pogingen gedaan om de door banken gefinancierde broeikasgasemissies in kaart te brengen. Hoewel de bij deze pogingen gebruikte methodologiën onderling enigszins verschillen, bieden ze wel aanknopingspunten voor de ontwikkeling van een algemeen aanvaarde methode die onderlinge vergelijking van banken mogelijk maakt.

- De Britse organisatie Platform publiceerde in maart 2007 een analyse van de broeikasgasemissies van Royal Bank of Scotland: www.carbonweb.org/showitem.asp?article=258&parent=39
- Milieudefensie publiceerde in juni 2007 een analyse van de door Nederlandse banken gefinancierde uitstoot van broeikasgassen: www.milieudefensie.nl/klimaat/publicaties/rapporten/investinginclimatechange2007.pdf
- In 2007 startte Rabobank een onderzoek naar haar indirecte broeikasgasemissies. Het onderzoek kijkt naar nationale en internationale leningen in alle sectoren en naar fondsen die beleggen in beursgenoteerde bedrijven: www.maatschappelijkjaarverslag2007rabobank.nl/downloads/Maatschappelijk_jaarverslag_Rabobank_Groep_2007.pdf#page=41
- In mei 2008 liet ASN Bank de gefinancierde broeikasgasemissies van zijn beleggingsfondsen onderzoeken: www.trucost.com/pressreleases/ASN.html

2- Stel ambitieuze klimaatdoelen

Om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot maximaal 2 tot 2,4 °C – wat al tot ingrijpende sociale-, economische- en milieuproblemen zal leiden – zal volgens het *Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)* van de Verenigde Naties in 2050 de jaarlijkse mondiale uitstoot van broeikasgassen 50 tot 85 procent lager moeten liggen dan in het jaar 2000.

Rekening houdend met de noodzakelijke economische groei in ontwikkelingslanden is in geïndustrialiseerde landen nog een grotere reductie noodzakelijk.

Als een bank een geloofwaardig klimaatbeleid wil voeren, dan zal ze doelstellingen moeten formuleren die in deze lijn liggen. Voor de gehele banksector zou een reductie van de gefinancierde jaarlijkse broeikasgasemissies met minimaal 50 tot 85 procent moeten gelden. Wat dat voor een individuele bank betekent, hangt af van het huidige niveau van de door de bank gefinancierde

broeikasgasemissies: is dat per euro al lager dan gemiddeld voor de banksector, dan kan de bank een beperktere reductiedoelstelling formuleren. Maar ligt het niveau nu hoger dan gemiddeld, dan is een nog sterkere reductie noodzakelijk.

Als een bank voor haar hele portfolio een reductiedoelstelling heeft geformuleerd, moet ze die verder vertalen naar specifieke sectordoelstellingen. In de eerste plaats voor de financiering van de energiesector, maar ook voor andere sectoren zoals de transportsector, de staalindustrie en de bouw.

- *De Amerikaanse investeringsbank Overseas Private Investment Corporation (OPIC) kondigde in juni 2007 aan ernaar te streven dat de jaarlijkse CO₂-emissies van door de bank gefinancierde projecten in tien jaar met 20 procent dalen: www.opic.gov/documents/ghg_fact_sheet110807.pdf*

3- Financiering energiesector

Het verbruik van fossiele energie levert wereldwijd de belangrijkste bijdrage aan klimaatverandering. Banken zouden daarom investeringen in winning en transport van fossiele brandstoffen (olie, gas en steenkool) en niet-duurzame elektriciteitscentrales zoveel mogelijk moeten vermijden en afbouwen. Energietechnologieën met een relatief hoge hoeveelheid CO₂ per geproduceerde energie-eenheid, zoals traditionele kolencentrales, dienen helemaal uitgesloten te worden van financiering.

Deze koersverlegging mag er echter niet toe leiden dat banken controversiële alternatieve energiebronnen gaan financieren, zoals kernenergie, grootschalige waterkrachtdammen en niet-duurzaam geproduceerde biobrandstoffen. Banken zouden juist krachtig moeten investeren in echt groene oplossingen, zoals zonne-energie, windenergie, kleinschalige waterkracht en duurzame biomassa.

Volgens de recente WWF-studie *Climate Solution* kunnen bekende alternatieve energiebronnen en -technologieën tussen nu en 2050 gebruiksklaar worden gemaakt om aan de voorspelde

verdubbeling van de mondiale energievraag te voldoen. Deze ontwikkeling zorgt voor een vermindering van 60 tot 80 procent van de huidige CO₂-uitstoot. Deze reductie kan worden bereikt zonder het gebruik van kernenergie, niet-duurzame biomassa en niet-duurzame vormen van waterkracht: assets.panda.org/downloads/climatesolutionweb.pdf

- *In 2004 stelde Bank of America als doel om de CO₂-emissies van zijn leningenportfolio in de elektriciteitssector voor het eind van 2008 met 7 procent terug te brengen: environment.bankofamerica.com/article.jsp?articleId=Climate-Change*
- *In februari 2008 werden *The Carbon Principles* gepubliceerd door de drie Amerikaanse banken Citi, JPMorgan Chase en Morgan Stanley. Daarin geven de drie banken aan dat ze meer willen investeren in energiebesparing en duurzame energie. Investerings in fossiele brandstoffen worden niet uitgesloten, maar worden wel onderworpen aan een scherpe risicobeoordeling. Later onderschreven ook Bank of America, Wells Fargo en Credit Suisse deze principes: www.carbonprinciples.org*

4- Financiering andere sectoren

Het klimaatbeleid van een bank moet zich ook richten op andere sectoren die in de productie- of gebruiksfase veel broeikasgassen produceren. Bedrijven in deze sectoren moeten door hun financiers gestimuleerd worden om bij te dragen aan de transitie naar een CO₂-arme economie. In bijvoorbeeld de cement-, aluminium- en staalin-

dustrie kan de financiële expertise van banken helpen om investeringen mogelijk te maken in technologische vernieuwingen die broeikasgasemissies beperken. Maar ook in andere sectoren zijn grote veranderingen nodig, waarbij banken een stimulerende rol kunnen spelen.

Enkele voorbeelden:

- *Producenten van auto's en andere transportmiddelen, en vervoers- en transportbedrijven, moeten worden gestimuleerd om nieuwe producten en diensten te ontwikkelen die de CO₂-uitstoot van de sector drastisch kunnen terugdringen. Nieuwe types motoren (bijvoorbeeld elektrisch), nieuwe vervoermiddelen en nieuwe vervoersconcepten zijn noodzakelijk om de transportsector CO₂-zuiniger te maken.*
- *Isolatie en aanpassing van bestaande woningen, kantoren en andere gebouwen is van groot belang, net als de bouw van duurzame, klimaatvriendelijke gebouwen. Banken die rechtstreeks actief zijn in vastgoedfinanciering, of indirect in deze sector een rol spelen door het verstrekken van hypotheeklen, kunnen hun beleid baseren op verschillende instrumenten en initiatieven zoals het UNEP Sustainable Buildings and Construction Initiative en de Dutch Green Building Council - waar de vastgoedafdelingen van ABN Amro, Fortis, ING, Rabobank en SNS bij betrokken zijn.*
- *UNEP Sustainable Buildings and Construction Initiative: www.unepsbci.org*
- *Dutch Green Building Council: www.dgbc.nl*
- *Het Investor Network on Climate Risk, een coalitie van pensioenfondsen en vermogensbeheerders, stelde in februari 2008 in een actieplan onder meer als doel om het energiegebruik in hun vastgoedinvesteringen in drie jaar met 20 procent terug te brengen: www.ceres.org/Document.Doc?id=279*
- *De wereldwijde productie van melk, vlees en eieren draagt volgens een FAO-rapport voor 18 procent bij aan de door mensen veroorzaakte broeikasgasemissies, onder meer als gevolg van het gebruik van kunstmest en drainage van veengebieden en ontbossing. Bovendien hebben kleine boeren in ontwikkelingslanden het meest te lijden onder de gevolgen van klimaatverandering, waarbij de positie van vrouwen expliciet aandacht verdient. In Zuid-Afrika worden boeren bijvoorbeeld door de verminderde en minder betrouwbare neerslag gedwongen om hun koeien te verkopen en snelgroeiende gewassen te planten.*
- *In mei 2007 schatte ontwikkelingsorganisatie Oxfam International dat zeker zo'n 50 miljard dollar per jaar nodig is voor adaptatie in ontwikkelingslanden. Banken kunnen een cruciale rol spelen in het zoeken naar financieringsmogelijkheden voor de noodzakelijke aanpassingen in de landbouwsector, zoals microkredieten voor vrouwen in ontwikkelingslanden en financiering van meer duurzame landbouwtechnieken in geïndustrialiseerde landen.*
- *Rapport FAO: ftp.fao.org/docrep/fao/010/a0701e/a0701e.pdf*
- *Rapport Oxfam: www.oxfam.org.uk/resources/policy/climate_change/bp104_climate_change.html*

5 - Vermogensbeheer

De meeste banken beleggen ook in de aandelen van bedrijven, met hun eigen middelen en namens de beleggingsfondsen die ze voor klanten beheren. Als aandeelhouders kunnen ze bedrijven stimuleren om hun producten en productieprocessen klimaatvriendelijk te maken.

FOTO: INSADCO / HELMA SPONA

- Banken kunnen binnen iedere sector de voorkeur geven aan bedrijven met de laagste CO₂-emissies. In oktober 2008 lanceerde de beursorganisatie NYSE Euronext de Low Carbon 100 Europe Index, ontwikkeld samen met wetenschappers en een aantal maatschappelijke organisaties. De bedrijven in de index hebben gemiddeld 42 procent lagere broeikasgasemissies dan gebruikelijk in hun sector: www.trucost.com/pressreleases/Euronext.html
- Banken kunnen zich aansluiten bij het Carbon Disclosure Project, een coalitie van institutionele investeerders die de grootste bedrijven ter wereld vraagt om hun jaarlijkse broeikasgasemissies en hun klimaatbeleid te publiceren: www.cdproject.net
- Banken kunnen in gesprekken met bedrijven en door het ondersteunen van aandeelhoudermoties op jaarvergaderingen aandringen op een stringenter klimaatbeleid. Volgens Ceres werden in 2008 bij 54 Amerikaanse bedrijven klimaatmoties ingediend tijdens jaarvergaderingen, die in 14 gevallen direct tot aanpassing van het beleid leidden: www.ceres.org/Page.aspx?pid=854&srcid=227
- Na een onderzoek van hun stembeleid concludeerde Milieudefensie onlangs dat Nederlandse banken steeds vaker voor klimaatmoties stemmen, maar nog een te onduidelijk beleid voeren en te weinig rapporteren over hun overwegingen.
- Sommige banken stellen dat zij dergelijke activiteiten (aandelenselectie, stembeleid) niet kunnen ondernemen voor de aandelen die zij namens hun klanten in beleggingsfondsen beheren, omdat ze daar geen eigenaar van zijn. Een juridisch rapport van het UNEP Finance Initiative uit oktober 2005 haalt dit argument onderuit: de fiduciaire verantwoordelijkheid van vermogensbeheerders vraagt juist om het laten meewegen van niet-financiële factoren die de toekomst van het bedrijf kunnen beïnvloeden: www.unepfi.org/fileadmin/documents/freshfields_legal_resp_20051123.pdf
- Bovendien hebben banken bij het lanceren van nieuwe beleggingsfondsen alle vrijheid om aan te geven wat het beleggingsbeleid van het nieuwe fonds wordt.

FOTO: RALPH KERPA

6- Particuliere markt

Particulieren zoeken handvatten om hun steentje bij te dragen aan het tegengaan van klimaatverandering. Banken kunnen hen helpen door

inzicht te bieden in de klimaatimpact van verschillende financiële producten en door klimaatvriendelijke producten aan te bieden.

- De Franse bank Caisse d'Epargne laat sinds juni 2008 op zijn website en in folders voor alle financiële producten een Duurzame Ontwikkeling Label zien. Het label geeft - met scores van 1 tot 5 - aan of het product risicovol is voor de klant, of de gelden maatschappelijk verantwoord zijn belegd en hoeveel CO₂-emissie per ingelegde euro wordt gefinancierd. De methodologie is ontwikkeld door de bank in samenwerking met het adviesbureau Utopies, onder kritische begeleiding van verschillende milieu-organisaties. De methodologie kan vrij gebruikt worden.
- Website Caisse d'Epargne: www.caisse-epargne.com
- Gebruikte methodologie voor labeling: www.utopies.com/docs/Methodo-general-juin2008light.pdf
- Rabobank biedt consumenten een klimaathypotheek, waarmee voor investeringen in energiebesparing en duurzame energie bij bouw of verbouw van een huis een lagere hypotheekrente geldt. Rabobank informeert klanten ook over mogelijkheden om hun broeikasgasemissies te beperken: www.rabobank.nl/particulieren/producten/hypotheeken/overzicht_hypotheeken/rabo_klimaathypotheek
- Veel banken bieden hun klanten beleggingsfondsen die specifiek beleggen in producenten van duurzame energie en andere bedrijven die oplossingen zoeken voor het klimaatprobleem. De Nederlandse overheid stimuleert zulke investeringen met fiscale maatregelen in de zogenaamde Regeling Groen Beleggen, waar verschillende banken op inspelen met Groenfondsen en Groenbanken. Een overzicht van het aanbod op de Nederlandse markt is te vinden in De Duurzaam Geld Gids 2008: www.duurzaam-ondernemen.nl/detail_page.phtml?act_id=6828
- Het aanbod van spaarproducten gericht op oplossing van het klimaatprobleem is beperkter. ASN Bank en Triodos Bank toetsen alle bedrijven waarin ze spaargelden investeren aan strenge klimaatcriteria: www.asnbank.nl/index.asp?NID=9436 www.triodos.nl
- Creditcards waarbij een deel van de kostenvergoeding geïnvesteerd wordt in klimaatmaatregelen, en vergelijkbare producten, worden volgens een recente inventarisatie van Ceres inmiddels door 22 van de 40 grootste banken in de wereld aangeboden: www.ceres.org/Document.Doc?id=269

7- Intern klimaatbeleid

Vergeleken met veel van hun zakelijke klanten, zijn banken zelf maar bescheiden energieverbruikers. Toch kan ook hun directe klimaatimpact omlaag. Door isolatie, spaarlampen, zuinige verwarmingssystemen en andere maatregelen kunnen bestaande kantoorgebouwen een stuk zuiniger worden. Met duurzame bouwtechnieken kan die besparing bij nieuwbouw nog een stuk groter worden. Door voor het duurzame FSC-hout te kiezen worden ook indirecte CO₂-emissies, door ontbossing, voorkomen. Voor het resterende energieverbruik van hun kantoren kunnen banken overstappen op duurzame energie, opgewekt met zonnecellen op het dak van hun kantoor of elders.

FOTO: GEOLUTION.NL

- Het nieuwe hoofdkantoor van Bank of America dat eind 2008 wordt geopend in Manhattan zal voldoen aan de hoogste duurzaamheidseisen, door onder meer een zeer goede isolatie en eigen opwekking van zonne-energie: newsroom.bankofamerica.com/index.php?s=press_releases&item=7957
- ABN Amro Bank, Rabobank en ING hebben in convenanten met FSC Nederland vastgelegd om zoveel mogelijk FSC-hout te gebruiken in hun kantoorpanden: www.fscnl.org
- Van de 40 grootste banken in de wereld stellen er inmiddels 24 CO₂-reductiedoelen voor hun eigen bedrijfsorganisatie, waarvan er 10 zeggen klimaatneutraal te willen worden: www.ceres.org/Document.Doc?id=269
- Daarnaast kunnen banken investeren in collectief woon-werkverkeer, meer thuiswerken en telewerken. Ook kunnen ze de broeikasgasemissies als gevolg van (internationale) zakenreizen beperken door te investeren in videoconferencing en zuinige bedrijfsauto's.
- Het compenseren van CO₂-uitstoot dient alleen als laatste redmiddel overwogen te worden. Veel zogenaamde CO₂-compensatieprojecten leiden niet tot concrete broeikasgasreducties en hebben bovendien andere negatieve duurzaamheidsgevolgen. De Gold Standard voor CO₂-compenserende investeringen identificeert projecten die wél bijdragen aan duurzame ontwikkeling: www.cdmgoldstandard.org

8 - Leer van anderen

Om te leren van de ervaringen van anderen en om gezamenlijke doelen formuleren, is het zinvol als banken en andere financiële instellingen zich aansluiten bij een van de bestaande netwerken van financiële instellingen op dit gebied.

- UNEP FI's Climate Change Working Group: www.unepfi.org/work_streams/climate_change/working_group/index.html
- Investor Network on Climate Risk: www.incr.com
- Institutional Investors Group on Climate Change: www.iigcc.org
- Global Business Leadership Platform on Climate Change: www.unglobalcompact.org/Issues/Environment/Climate_Change/index.html
- Global Roundtable on Climate Change: www.earthinstitute.columbia.edu/grocc/index.html

Uit dit soort overleggen kunnen initiatieven ontstaan om overheden te stimuleren tot een verregaand klimaatbeleid, waardoor voor banken en andere financiële instellingen ook de duidelijkheid ontstaat die hen helpt om een ambitieus klimaatbeleid te voeren.

- In juni 2007 pleitte een grote groep financiële instellingen die aangesloten zijn bij het UNEP Finance Initiative voor reductiedoelstellingen voor broeikasgasemissies in geïndustrialiseerde landen van 20 tot 30 procent in 2020 en 60 tot 80 procent in 2050: www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=512&ArticleID=5603&l=en
- In mei 2008 publiceerde het Nederlandse ministerie van VROM de resultaten van een intensief overleg met de Nederlandse banksector over mogelijkheden voor banken, ondersteund door de overheid, om een actiever klimaatbeleid te voeren: www.vrom.nl/get.asp?file=docs/kamerstukken/Thu-26Jun20081242150200/IZ2008056423.pdf
- In juli 2008 pleitte een grote groep internationale bedrijven - waaronder banken als Citibank, Crédit Suisse, Deutsche Bank, HSBC en Standard Chartered - in een advies aan de regeringsleiders van de G8 voor een steviger klimaatbeleid. De bedrijven refereerden daarbij aan de IPCC-conclusie dat in 2050 de jaarlijkse mondiale uitstoot van broeikasgassen 50 tot 85 procent lager moeten liggen dan in het jaar 2000: www.wbcsd.org/Plugins/DocSearch/details.asp?DocTypeId=251&ObjectId=MzA0MjU
- In oktober 2008 vroegen veertien grote, Amerikaanse institutionele beleggers de Amerikaanse beurstoezichthouder, de Securities and Exchange Commission (SEC) voor strengere rapportagerichtlijnen over klimaatrisico's voor beursgenoteerde bedrijven: www.incr.com/Page.aspx?pid=952

9 - Rapporteer over klimaatbeleid

Klanten en andere belanghebbenden hebben recht op informatie over het klimaatbeleid dat banken voeren en welke resultaten daarin geboekt worden. Banken kunnen hun verslag daarover baseren op de algemene richtlijnen van het *Global Reporting Initiative* en het in oktober 2008 gepubliceerde *Financial Sector Supplement*:
www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/FinancialServices/

FOTO: SXC

Tenslotte

Alle in dit informatieblad genoemde beleidselementen verdienen een plaats in het klimaatbeleid van iedere bank. De verschillende voorbeelden laten zien dat het kan, dat er al vele banken en financiële instellingen zijn die een of meerdere van deze elementen in hun klimaatbeleid hebben opgenomen.

Milieuedefensie daagt Nederlandse banken uit om deze voorbeelden te volgen en een klimaatbeleid te ontwikkelen dat recht doet aan de urgentie om verdere klimaatverandering te voorkomen.

Colofon:

Tekst: Profundo in opdracht van Milieuedefensie
Eindredactie: Eugène van Haaren
Vormgeving: Eric Mels vormgeving, Hoorn
Druk: Ruparo

Deze publicatie is ook verkrijgbaar in het Engels

Milieuedefensie
Postbus 19199
1000 GD Amsterdam
020 5507 300
www.milieuedefensie.nl/klimaat
www.nietmetmijngeld.nl

Dit rapport is mede mogelijk gemaakt met een bijdrage van Oxfam Novib

5 - Vermogensbeheer

De meeste banken beleggen ook in de aandelen van bedrijven, met hun eigen middelen en namens de beleggingsfondsen die ze voor klanten beheren. Als aandeelhouders kunnen ze bedrijven stimuleren om hun producten en productieprocessen klimaatvriendelijk te maken.

FOTO: INSADCO / HELMA SPONA

- Banken kunnen binnen iedere sector de voorkeur geven aan bedrijven met de laagste CO₂-emissies. In oktober 2008 lanceerde de beursorganisatie NYSE Euronext de Low Carbon 100 Europe Index, ontwikkeld samen met wetenschappers en een aantal maatschappelijke organisaties. De bedrijven in de index hebben gemiddeld 42 procent lagere broeikasgasemissies dan gebruikelijk in hun sector: www.trucost.com/pressreleases/Euronext.html
- Banken kunnen zich aansluiten bij het Carbon Disclosure Project, een coalitie van institutionele investeerders die de grootste bedrijven ter wereld vraagt om hun jaarlijkse broeikasgasemissies en hun klimaatbeleid te publiceren: www.cdproject.net
- Banken kunnen in gesprekken met bedrijven en door het ondersteunen van aandeelhoudermoties op jaarvergaderingen aandringen op een stringenter klimaatbeleid. Volgens Ceres werden in 2008 bij 54 Amerikaanse bedrijven klimaatmoties ingediend tijdens jaarvergaderingen, die in 14 gevallen direct tot aanpassing van het beleid leidden: www.ceres.org/Page.aspx?pid=854&srcid=227
- Na een onderzoek van hun stembeleid concludeerde Milieudefensie onlangs dat Nederlandse banken steeds vaker voor klimaatmoties stemmen, maar nog een te onduidelijk beleid voeren en te weinig rapporteren over hun overwegingen.
- Sommige banken stellen dat zij dergelijke activiteiten (aandelenselectie, stembeleid) niet kunnen ondernemen voor de aandelen die zij namens hun klanten in beleggingsfondsen beheren, omdat ze daar geen eigenaar van zijn. Een juridisch rapport van het UNEP Finance Initiative uit oktober 2005 haalt dit argument onderuit: de fiduciaire verantwoordelijkheid van vermogensbeheerders vraagt juist om het laten meewegen van niet-financiële factoren die de toekomst van het bedrijf kunnen beïnvloeden: www.unepfi.org/fileadmin/documents/freshfields_legal_resp_20051123.pdf
- Bovendien hebben banken bij het lanceren van nieuwe beleggingsfondsen alle vrijheid om aan te geven wat het beleggingsbeleid van het nieuwe fonds wordt.

FOTO: RALPH KERPA

Milieudefensie – Friends of the Earth Netherlands
Postbus 19199
1000 GD Amsterdam
servicelijn: 020 6262 620

service@milieudefensie.nl
www.milieudefensie.nl

www.milieudefensie.nl

